

Vergaderjaar 1987–1988

20384

Wijziging van de Algemene Ouderdomswet en enige andere wetten (wijziging van het uitkeringssysteem op grond van de Algemene Ouderdomswet voor gehuwde pensioengerechtigden alsmede handhaving van de gelijkstelling van niet-gehuwde personen met gehuwden of echtgenoten en handhaving van het ouderdomspensioen voor éénoudergezinnen)

Nr. 6

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 28 januari 1988

De vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹, belast met het voorbereidend onderzoek, brengt van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit.

Voor enkele redactionele kanttekeningen wordt verwezen naar de bijlage bij dit verslag.

De leden van de C.D.A.-fractie wilden het voorliggend wetsvoorstel beschouwen in het licht van het gevoerde mondeling overleg op 23 juni 1987, over de nota «De AOW na 1 april 1988» (kamerstuk 19 985, nr. 3). Daarin hadden zij als hun opvatting weergegeven, dat zij op zich er geen behoefte aan zouden hebben onderdelen van de Algemene Ouderdomswet, zoals die in de afgelopen jaren is herzien, opnieuw ter discussie te stellen. Wel verklaarden zij bereid geweest te zijn mee te zoeken naar een oplossing, waarin ook de coalitiepartner zich zou kunnen vinden. In dat perspectief hadden zij het model van paragraaf 3.2 van de nota een aanvaardbaar model geoordeeld, evenals de coalitiepartner.

Nu het kabinet dat model in het voorliggende wetsvoorstel dan ook heeft uitgewerkt, zeiden deze leden hiermee te zullen instemmen. Deze instemming is vooral gebaseerd op het feit dat de gelijke behandeling van ongehuwd samenwonenden en gehuwden alsmede de inkomensafhankelijkheid van de toeslag als belangrijke gegevens in de wet gehandhaafd blijven.

Deze leden vroegen wel of de vrijlating in de AOW zal blijven gelden tot het moment dat de tweede partner een zelfstandig AOW-recht zal verkrijgen of dat de vrijlating slechts voor twee jaar geldt, zoals in de Toeslagenwet. Zij vermoedden het eerste, maar wilden daaromtrent graag zekerheid verkrijgen.

Nu bij nota van wijziging van 19 januari jl. (20384, nr. 4) de onderdelen A en B zijn bijgesteld, wilden deze leden graag vernemen of nu op geen enkele wijze meer in het wetsvoorstel anders met de vakantie-uitkering wordt omgegaan dan in de Toeslagenwet.

Deze leden konden er mee instemmen dat in het Inkomensbesluit AOW, in navolging van het Inkomensbesluit Toeslagenwet, de toeslag zal worden vastgesteld op grond van het inkomen dat de partner verwerft in de maand waarover de toeslag wordt vastgesteld, zodat artikel 17, vierde

¹ Samenstelling:

Leden: Nypels (D66), Weijers (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA) voorzitter, Beckers-de Bruijn (PPR), Spieker (PvdA), Moor (PvdA), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA) ondervoorzitter, Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Groenman (D66), Oomen-Ruijten (CDA), Ter Veld (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Linschoten (VVD), Alders (PvdA), Kamp (VVD), Nijhuis (VVD), Leijnse (PvdA), Doelman-Pel (CDA), G. Terpstra (CDA), Van Gelder (PvdA), De Leeuw (CDA), Biesheuvel (CDA).

Plv. leden: Tommel (D66), Wolters (CDA), B. de Vries (CDA), Van Es (PSP), Worrell (PvdA), Kok (PvdA), Van Iersel (CDA), Hageman (PvdA), Korthals (VVD), Engwirda (D66), De Kok (CDA), Van der Vlies (SGP), Melkert (PvdA), De Grave (VVD), Wöltgens (PvdA), Franssen (VVD), Schutte (GPV), Knol (PvdA), Paulis (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Vliegenthart (PvdA), Tuinstra (CDA), Leerling (RPF).

lid, overbodig wordt. In ieder geval kan dan niet het probleem ontstaan dat men (gedurende een maand) onder het sociaal minimum voor partners terecht komt.

De keuze om bij wijze van fictie uit te gaan van toepassing van tariefgroep II bij de gehuwde uitkeringsgerechtigde gedurende de periode dat zijn/haar partner nog geen 65 jaar is en hij/zij de 70%-normuitkering ontvangt, lijkt het best hanteerbaar en daardoor logisch. Toch wilden deze leden graag via enkele voorbeelden zien wat de netto financiële gevolgen zijn voor mensen voor wie eigenlijk tariefgroep I of III van toepassing is, terwijl zij niet zodanige aanspraak op de toeslag kunnen maken dat het verschil weer wordt rechtgetrokken.

Ten slotte wilden zij graag vernemen of er nog verschillen aanwezig zijn tussen de uitwerking in het concept-Inkomensbesluit AOW en het reeds fungerende Inkomensbesluit Toeslagenwet.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zeiden, zoals bekend werd verondersteld, weinig behoefte te hebben aan het voorliggende wetsvoorstel.

Bij de herziening van de AOW in 1984/1985 heeft een zeer uitvoerige gedachtenwisseling plaatsgevonden over de wijze waarop de AOW zou moeten worden gewijzigd.

Uitgangspunten daarbij waren enerzijds dat de AOW als bodemvoorziening voor de oudere dag behoorde te blijven functioneren, anderzijds dat zelfstandige rechten behoorden te bestaan voor vrouwen en mannen, aangevuld met een redelijke bescherming in die situaties waarin één van de echtelieden de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt en de jonge(re) echtgenoot beschikt over geen of een laag inkomen.

Ten behoeve van een dergelijke bescherming hadden deze leden geen bezwaar tegen inkomensafhankelijkheid van de toeslag van de nog niet AOW-gerechtigde partner, mits daarbij sprake zou zijn van een ruime vrijlatingsbepaling. Als argument voor de noodzaak van hernieuwde wijziging van de AOW wordt door het kabinet gesteld dat vooral de inkomensafhankelijkheid van de toeslag bezwaren had opgeroepen van principiële en van technische aard. De leden van de P.v.d.A.-fractie begrepen deze argumentatie niet, waar deze, naar hun oordeel, dan ook zou moeten leiden tot dezelfde of soortgelijke bezwaren bij het thans voorliggende wetsvoorstel.

Ook hierin zal immers sprake zijn van een toeslag in die gevallen, waarin de AOW-gerechtigde gehuwd is met een jongere partner die over geen of een laag inkomen beschikt. De toeslag blijft noodzakelijk en blijft inkomensafhankelijk. Graag zagen zij een nadere toelichting op de vraag hoe hiermee de principiële bezwaren zouden zijn ondervangen. Voor de technische bezwaren dachten deze leden in het bijzonder aan de aanpassing van pensioenreglementen aan de gewijzigde AOW.

Vóór 1 april 1988 zullen pensioenreglementen moeten worden aangepast. Graag vernamen deze leden op welke wijze de aanpassingen reeds gestalte hebben gekregen dan wel de komende maanden zullen krijgen.

Ook bij een 70%-uitkering met aftopping, zoals in het thans voorliggende wetsvoorstel wordt voorgesteld, zullen immers problemen kunnen ontstaan waar het de aansluiting met de pensioensystematiek betreft. Immers, sommige pensioenfondsen hebben de volledige OAW-oude stijl als franchise (100%), zodat de vroegere «naadloze aansluiting» tussen AOW en pensioen, die voor gehuwde mannen bestond, ook bij de 70%-normuitkering vervalt en wijziging noodzakelijk is.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen vooral ook naar de effecten aangaande de aansluiting tussen pensioenen en AOW-uitkeringen voor ongehuwd samenwonenden, die beiden een AOW-uitkering ontvangen. Is het een juiste veronderstelling dat, waar voor een echtpaar nog kan worden gesteld dat ook in de oude situatie de AOW-uitkering nooit meer dan 100% zou hebben bedragen, voor ongehuwd samenwonenden het samenwonen 40% inleveren betekent?

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden zich destijds al verzet tegen de gelijkstelling van ongehuwd samenwonenden met gehuwden. Zij betreurden het dat dit kabinet meent aan deze lijn te moeten vasthouden. Te meer omdat naar het oordeel van de leden van de P.v.d.A.-fractie de definitie van «economische eenheid» een ongelukkige is.

Destijds heeft de staatssecretaris in de Eerste Kamer gesteld dat ook in bepaalde situaties waarin geen sprake is van eerste of tweede graads familie maar wel van het delen van de woning geen sprake is van gelijkstelling met een echtpaar (Handelingen Eerste Kamer, 4 november 1986, blz. 237, 2e en 3e kolom). De definitie van «economische eenheid» is, zo meenden deze leden, te meer onduidelijk omdat bij voorbeeld mensen, die samenwonen om te voorkomen dat een van beiden in een verzorgingshuis moet worden opgenomen, voor de bijstandswet als alleenstaand worden beschouwd (zie kamerstuk 20 200-XV, nr. 66). Ook bij de huidige belastingwetgeving worden samenwonenden in een dergelijke situatie als alleenstaanden belast.

De leden van de P.v.d.A.-fractie handhaafden hun principiële bezwaren tegen de gelijkstelling, maar achtten het zeer noodzakelijk dat het kabinet – mocht de gelijkstelling toch doorgang vinden – uitgebreid zal ingaan op hun stellingname dat in zeer veel gevallen, waar wél samen de woning wordt gedeeld geen sprake kan zijn van een gelijkstelling met een echtpaar waardoor in feite alleen dan van gelijkstelling sprake zou kunnen zijn, indien betrokkenen zelf verzoeken behandeld te worden als waren zij gehuwd.

De leden van de P.v.d.A.-fractie kwamen vervolgens te spreken over het onderdeel over de verhoging van de AOW-uitkering tot 70%. Zij erkenden dat er twee hoofdlijnen ten principale mogelijk zijn. Een 70%-uitkering met aftopping en een 50%-uitkering met een toeslag voor ongehuwden van 20%.

Waar het thans voorliggende wetsvoorstel uitgaat van een 70%-lijn – een duidelijke wijziging ten opzichte van de thans vigerende wetgeving – hadden deze leden de volgende vragen en opmerkingen.

Kan worden weergegeven wat de inkomenseffecten zijn van een 70%-uitkering met toeslag voor de jongere partner ten opzichte van de huidige 50%-uitkering met toeslag bij verschillende inkomensniveaus van de jongste nog niet AOW-gerechtigde partner?

Welke budgettaire gevolgen heeft de 70%-variant bij de gelijkstelling van ongehuwd samenwonenden met gehuwden voor gevallen waarin één van de partners nog niet AOW-gerechtigd is en welke gevolgen vloeien voort uit de besparing als gevolg van de gelijkstelling wanneer beide partners ouder dan 65 zijn?

Kan worden uitgelegd op welke gronden het redelijk wordt geacht een 70%-uitkering te verstrekken aan een gehuwde dan wel samenwonende met een nog niet AOW-gerechtigde partner, ongeacht diens inkomen en de uitkering te verlagen tot 50% ingeval betrokkene samenwoont dan wel gehuwd is met een niet-AOW-gerechtigde partner?

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen op de merkwaardige situatie die ontstaat in het geval dat iemand samenwoont dan wel gehuwd is met een nog niet 65-jarige niet-Nederlandse ingezetene en zelf een 70%-AOW-uitkering ontvangt, die plotseling verlaagd wordt tot 50% enkel en alleen omdat de al-dan-niet gehuwde partner 65 jaar wordt, zonder dat er in de inkomenspositie van de jongere partner iets verandert.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen voorts of het niet logisch zou zijn, ingeval van samenloop van AOW- en AAW-pensioen voor een echtpaar de AAW-uitkering en het AOW-pensioen te onderwerpen aan een anti-cumulatie. Zij vroegen voorts op welke wijze de meerkosten financieel worden gedekt.

Ten slotte merkten de leden van de P.v.d.A.-fractie op op geen ontwerp-inkomensbesluit AOW als bijlage bij de memorie van toelichting te hebben aangetroffen.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel.

Zij herinnerden eraan reeds in 1985 duidelijk gemaakt te hebben niet te kunnen instemmen met een inkomensafhankelijk systeem in de Algemene Ouderdomswet.

Tijdens de schriftelijke en mondelinge behandeling van het toen voorliggende wetsvoorstel hadden zij vele principiële en praktische bezwaren aangevoerd tegen een inkomensafhankelijke AOW.

Dat was ook de reden dat deze leden niet hadden kunnen instemmen met de uiteindelijke tekst van het toen in behandeling zijnde wetsvoorstel.

Al deze toen geuite bezwaren staan voor hen nog steeds recht overeind.

Het nu voorliggende wetsvoorstel brengt, zo constateerden de leden van de V.V.D.-fractie, geen principiële verandering aan in het inkomensafhankelijke AOW-systeem.

Zij waren derhalve alles behalve enthousiast over het voorstel.

Echter, de nu voorgestelde inkomensafhankelijke toeslagregeling in de AOW is een verbetering ten opzichte van het systeem zoals dat nu in de wet staat. De leden van de V.V.D.-fractie meenden op grond hiervan dat zij onder handhaving van hun bezwaren ten principale tegen een inkomensafhankelijk systeem, hun steun aan het onderhavige wetsvoorstel niet zouden moeten onthouden.

Deze leden vroegen nog in hoeverre het wetsvoorstel verandering brengt in de vrijlatingsregeling voor het partnerinkomen.

Ligt het in het voornemen om de huidige vrijlatingsregeling, zoals die bij amendement in 1985 in de wet is gebracht te handhaven, of is het kabinet voornemens, zoals tijdens het mondeling overleg van 23 juni 1987 door de staatssecretaris naar voren is gebracht, hierin wijziging aan te brengen?

Ten slotte wensten de V.V.D.-fractieleden graag te vernemen in hoeverre het Inkomensbesluit AOW zal afwijken van de Inkomensbesluiten Toeslagenwet en IOAW.

De leden van de fractie van D66 zagen het voorliggende wetsvoorstel als een bescheiden verbetering ten opzichte van de nu in de wet vastgelegde inkomensafhankelijkheid van de toeslag in de AOW. De memorie van toelichting memoreert dat na een uitgebreide discussie het parlement heeft ingestemd met de inkomensstoets, nadat bij amendement enkele wijzigingen waren aangebracht in de vrijlatingsbepalingen en enige overgangsmaatregelen waren getroffen, die een gefaseerde invoering van de inkomensafhankelijkheid van de toeslag beogen. Dit neemt echter niet weg dat deze leden ernstige bezwaren hadden en hebben gehouden tegen inkomensafhankelijke toeslagen in de AOW als volksverzekering waaraan de verbetering in dit wetsvoorstel absoluut onvoldoende tegemoet komt. De bezwaren van de hier aan het woord zijnde leden van de fractie van D66 waren van principiële en praktische aard.

In de eerste plaats past een inkomensafhankelijke toeslag niet in een systeem van een algemene basisvoorziening. Bovendien leidt een inkomensafhankelijke toeslag tot een anti-empirische uitwerking, omdat het in deze vooral vrouwen zijn op wie de toeslag van toepassing is. Een praktisch bezwaar is bovendien, volgens deze leden, gelegen in het feit dat de AOW in de praktijk moeilijk te hanteren zal zijn voor de pensioeninstellingen. Immers, niet op voorhand zal zijn vast te stellen van welk uitkeringsbedrag uitgegaan dient te worden voor de vaststelling van aanvullende pensioenen.

Ten slotte wezen deze leden op het bezwaar van fraude-gevoeligheid zoals die geldt voor iedere vorm van inkomensafhankelijkheid.

In het mondeling overleg van 23 juni 1987 over de inkomensstoets in de AOW hadden de leden van de fractie van D66 in overweging gegeven om een model in de berekening te betrekken, dat uitgaat van een 60%-uitkering

op geïndividualiseerde basis, zonder toeslagen. Voor partners jonger dan 65 jaar zonder inkomen zal dan recht moeten bestaan op een bijstandsuitkering waarbij tevens aanvullende pensioenen in ogenschouw worden genomen. Deze leden waren de staatssecretaris dan ook erkentelijk dat het uitkeringssysteem is doorgerekend, waarin iedere pensioengerechtigde – ongeacht of deze gehuwd, ongehuwd, samenwonend, dan wel alleenstaand is – recht heeft op een ouderdomspensioen van 60% van het netto-minimumloon, zonder toeslagen en anti-cumulatie.

Op grond van het rekenresultaat van dit voorstel, dat ten opzichte van het kabinetsvoorstel f0,8 à 1 mld. aan budgettaire besparing oplevert, alsmede op grond van de overwegingen van de staatssecretaris bij dit voorstel, waren de aan het woord zijnde leden voorshands nog niet tot andere gedachten gekomen. Om een definitief standpunt te kunnen bepalen, wensten deze leden op een drietal punten nader te worden geïnformeerd.

1. De staatssecretaris noemt als overweging op grond waarvan hij het voorstel niet wil overnemen, dat alleenstaande pensioengerechtigden, die alleen zijn aangewezen op een bijstandsuitkering, een permanent beroep zouden moeten doen op de Algemene Bijstandswet. Gehuwde en ongehuwd samenwonende pensioengerechtigden, waarvan de partner jonger is dan 65 jaar en geen eigen inkomsten geniet, zouden in het voorstel geen toeslag op de uitkering van 60% van het netto-minimumloon verkrijgen, waardoor ook zij op bijstandsverlening zouden zijn aangewezen.

De leden van de fractie van D66 wensten nader geïnformeerd te worden over de omvang van deze groepen, alsmede de verwachte ontwikkeling van de omvang van deze groepen in de toekomst. Zij vroegen dit omdat het volgens hen niet aannemelijk is dat deze groepen klein van omvang zijn of in de toekomst door enkele maatschappelijke ontwikkelingen klein zullen worden.

2. Het voorstel van de leden van de fractie van D66 levert een budgettaire besparing op van f0,8 à 1 mld. Zij zouden gaarne vernemen met hoeveel procentpunten een ouderdomspensioen van 60% van het netto-minimumloon in dit voorstel kan worden verhoogd bij aanwending van dit bedrag van f0,8 à 1 mld.

3. Ten slotte vroegen de leden van de fractie van D66, gegeven het rapport van de commissie-Drees, het oordeel van het kabinet om uit de budgettaire besparing die voortvloeit uit een geïndividualiseerd ouderdomspensioen van 60% van het netto-minimumloon, een AOW-fonds te vormen om bij te dragen in de piek in de uitkeringslasten in de toekomst (vooral na het jaar 2000).

Overigens vernamen deze leden graag wanneer het kabinetsstandpunt inzake het rapport van de commissie-Drees te verwachten is.

De leden behorend tot de S.G.P.-fractie hadden kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel.

Zij zouden willen volstaan met het stellen van enkele vragen.

Zo vroegen zij hoe het onderhavige wetsvoorstel zich verhoudt tot het streven naar (volledige) individualisering van de AOW. Vloeit dit streven voort uit de verplichtingen krachtens de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het terrein van de sociale zekerheid?

Voorts vroegen zij hoe de bewindsman de in het wetsvoorstel neergelegde keuze voor een nieuw uitkeringssysteem (70/30) kan rijmen met zijn voorkeur voor een geïndividualiseerde opzet van de AOW. Past de huidige verdeelsleutel (50/50) daar logischer wijze niet beter bij? Waarom dan toch gekozen voor een systematiek die per saldo structureel f 115 mln. extra kost?

Tevens verzochten deze leden of nadere argumenten kunnen worden gegeven voor de verhouding gehuwdenpensioen en toeslag voor de jongere partner. Waarom is gekozen voor 70/30 en niet voor bijvoorbeeld 80/20 of 60/40?

Het lid van de G.P.V.-fractie herinnerde eraan dat hij tegen verzelfstandiging van uitkeringsrechten in het kader van de AOW geen overwegende bezwaren had, gezien de verplichting die de EG aan de lid-staten via de derde richtlijn oplegde, maar dat hij indertijd tegen de voorgestelde wijziging had gestemd omdat de overgangsregeling veel te royaal was en omdat niet tegelijkertijd de «premie op het concubinaat» uit de oude regeling werd gehaald. Beide zaken zijn thans niet meer aan de orde. De overgangsregeling loopt bijna af, de premie op het concubinaat werd ten tijde van de stelselherziening uit de wet gehaald. Dat leidde ertoe dat dit lid thans geen enkele behoefte heeft aan een nieuwe wijziging van de AOW, ware het niet dat door toedoen van met name de V.V.D.-fractie deze concubinaatspremie per 1 april aanstaande weer dreigt te herleven.

De royale overgangsregeling, waarbij de toeslagen de eerste drie jaar ongetoetst zouden worden verleend, sterkte ertoe tijd vrij te maken voor de particuliere pensioenfondsen om hun pensioenregelingen af te stemmen op de nieuwe AOW-situatie. In hoeverre is ook feitelijk van deze gelegenheid gebruik gemaakt? En wat betekent de thans voorgestelde wijziging nu voor de inmiddels reeds aangepaste pensioenregelingen aan de wet zoals die de afgelopen drie jaar heeft gegolden en zoals die naar redelijkerwijs mocht worden verwacht, ook voor de toekomst zou gelden?

Dit lid vroeg vervolgens of het systeem dat thans wordt voorgesteld, een basisuitkering van 70% met een anti-cumulatieregeling wanneer beide partners 65 jaar zijn, niet méér fraudegevoelig is dan een systeem met een basisuitkering van 50%, waarop toeslagen gegeven kunnen worden.

Ook vroeg dit lid of de staatssecretaris in staat is het wetsvoorstel in inhoudelijke argumenten te voorzien. Nu wordt het wetsvoorstel alleen verdedigd met een verwijzing naar een meerderheid in de Tweede Kamer voor het thans voorgestelde systeem.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg tenslotte waarom in het wetsvoorstel niet is voorzien in wat in nota 19 985 nog als voor de hand liggend werd beschouwd, *namelijk een kleinere vrijlatingsregeling van eigen inkomsten bij een hogere basisuitkering*. Welke financiële gevolgen zou zo een kleinere vrijlatingsregeling kunnen hebben? Is de bewindsman bereid het wetsvoorstel alsnog in die richting aan te passen?

Het lid van de R.P.F.-fractie had met belangstelling kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel, zij het met gemengde gevoelens. Voor de zoveelste maal binnen een tijdsbestek van slechts enkele jaren is de AOW onderwerp van een wetswijziging. Ofschoon niet alle wijzigingen van de afgelopen jaren op zichzelf genomen zonder goede gronden tot stand zijn gekomen, meende dit lid dat het goed zou zijn, terwille van de duidelijkheid voor de uitkeringsgerechtigden, althans de komende jaren terughoudendheid te betrachten bij verdere aanpassingen van de AOW. Hij verklaarde het te betreuren dat door de horizonbepaling indiening van het onderhavige voorstel noodzakelijk was geworden. Het R.P.F.-fractielid wilde met het voorgaande geen inhoudelijk oordeel uitspreken over het onderhavige wetsvoorstel. Voor zover dit ertoe strekt, de gelijke behandeling tussen ongehuwd samenwonenden en gehuwden te continueren kon hij zich er mee verenigen.

Hij volstond op dit onderdeel verder met een verwijzing naar zijn bijdrage aan de schriftelijke voorbereiding van kamerstuk 19 258 en zijn opstelling in debatten over het nieuwe stelsel van sociale zekerheid.

Een ander punt betreft de kwestie van de inkomensafhankelijkheid van de toeslag voor een uitkeringsgerechtigde met een echtgenoot of partner jonger dan 65 jaar. Het lid van de R.P.F.-fractie verklaarde dat zijn fractie geen bezwaren heeft tegen het principe van de inkomensafhankelijkheid van de toeslag op zichzelf. Twijfels ter zake werden en worden in hoofdzaak ingegeven door het feit dat de wetgeving hierdoor niet eenvoudiger wordt, noch de uitvoerbaarheid van de regeling. Deze kanttekeningen ten

spijt, kon dit lid, hier aan het woord, alles afwegende, de invoering van de inkomensafhankelijkheid van de toeslag per 1 april 1988 ondersteunen. Een en ander werd mede ingegeven door de overweging dat de toeslag in feite niet gebaseerd is op opgebouwde recht op een AOW-pensioen.

Het lid van de R.P.F.-fractie verklaarde veel meer bezwaar te hebben tegen de verandering van de uitkeringssystematiek. Deze wijziging was zijns inziens als overbodig en onnodig te kenschetsen. Niet alleen bedragen de meerkosten structureel f 115 mln, ook de praktische uitwerking roept vele vraagtekens op. Door de veranderde systematiek zal bij voorbeeld de zaak van degene die zijn recht op een AOW-pensioen opbouwt door middel van vrijwillige premiebetaling er wederom anders uitzien, zeker indien er geen sprake is van recht op een volledige toeslag. Het besluit om al dan niet over te gaan tot vrijwillige premiebetaling zou onder omstandigheden anders uit kunnen vallen. Het lid, hier aan het woord, herinnerde in dit verband aan het feit dat in het bijzonder de invoering van de gelijke behandeling tussen mannen en vrouwen ook al aanzienlijke gevolgen heeft gehad voor deze categorie. Hoe oordeelt de staatssecretaris over deze kwestie?

Het lid van de R.P.F.-fractie zag daarnaast de ratio niet in van een ander gevolg van het onderhavige wetsvoorstel. Indien de echtgenoot van een uitkeringsgerechtigde de 65-jarige leeftijd bereikt wordt de AOW-uitkering plotseling gekort van 70% tot 50%. Zeker bij onvolledige pensioenen kan een en ander wijzigingen teweegbrengen in het maandelijkse inkomen die niet gemakkelijk zullen worden begrepen door de pensioengerechtigden. Het realiseerde zich hierbij zeer wel dat ten gevolge van de huidige toeslagensystematiek ook plotselinge veranderingen in de uitkeringen kunnen optreden, wanneer de jongste echtgenoot of partners de 65-jarige leeftijd bereikt en zelfstandig recht krijgt op een AOW-pensioen. Deze verschuivingen in het gezinsinkomen kunnen zich voordoen bij een groot leeftijdsverschil tussen de beide echtgenoten en in geval er tevens sprake is van een onvolledige AOW-pensioenopbouw. Bij inkomensafhankelijkheid van de toeslag wordt die overgang evenwel in veel gevallen belangrijk verzacht, terwijl de uitkeringssystematiek tot op heden simpeler uitgangspunten hanteert in die zin dat de basisuitkering althans hetzelfde blijft.

Het hier aan het woord zijnde lid stelde vast dat door de voorgestelde wetswijziging een gehuwde of samenwonende uitkeringsgerechtigde daarentegen in elk geval met een drastische inkomensachteruitgang wordt geconfronteerd, indien blijkt dat de echtgenoot of partner bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd geen dan wel onvolledige aanspraken op een AOW-pensioen kan doen gelden. De achteruitgang bedraagt in het ergste geval ten minste 20% en zal derhalve harder aankomen, aldus het lid van de R.P.F.-fractie. Zag hij dit juist en, zo ja, acht de staatssecretaris dit gevolg aanvaardbaar?

Anders dan ten tijde van de invoering van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen zal, indien dit wetsvoorstel kracht van wet krijgt, geen herziening plaatsvinden van de bestaande AOW-pensioenen. Volgens de memorie van toelichting is dientengevolge geen overgangswetgeving noodzakelijk, terwijl uitvoeringsproblemen bij de Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid worden vermeden. Het gevolg is wel, zo stelde het lid van de R.P.F.-fractie vast, dat er uiteenlopende rechten ontstaan tussen de groep die voor 1 april 1988 de 65-jarige leeftijd bereikt heeft en de categorie die eerst na deze datum pensioengerechtigd wordt. Deze uiteenlopende rechten hebben bij volledige pensioenen materieel gezien weinig betekenis, maar in gekorte pensioenen kan de wetswijziging tot behoorlijke verschillen leiden, al naar gelang de oude of de nieuwe systematiek van toepassing is. Ter illustratie gaf dit lid een eenvoudig rekenvoorbeeld, waarbij terwille van de duidelijkheid het minimumloon gesteld is op f 1 000.

Een man, die 40 jaar niet verzekerd is ingevolge de AOW, verkrijgt wanneer hij de 65-jarige leeftijd bereikt, bij hantering van de nieuwe

systematiek een pensioen van 20% van 70% van f 1 000 = f 140. Voor zijn gedurende een periode van 5 jaar niet-verzekerde vrouw krijgt hij een toeslag van 90% van 30% van f 1 000 = f 270. Tezamen dus een bedrag van f 410. In het oude geval zouden pensioen en toeslag uitkomen op een bedrag van respectievelijk f 100 en f 450 tezamen derhalve f 550. Deze onderscheiden behandeling van verschillende groepen uitkeringsgerechtigden leek hem niet goed te verdedigen. Graag vernam hij op deze uiteenzetting een reactie van de bewindsman.

Afgezien daarvan achtte dit lid deze onderscheiden behandeling bepaald geen schoolvoorbeeld van deregulering. Hoe lang zullen de uitvoeringsorganen nog met deze uiteenlopende bepalingen worden geconfronteerd? Is het niet beter, zo vroeg hij de staatssecretaris, de bestaande pensioenen, indien toch op een andere uitkeringssystematiek wordt overgegaan, toch te herzien, te beginnen met de gekorte pensioenen?

Ten slotte vroeg het lid van de R.P.F.-fractie of terzake van het 60%-alternatief van de fractie van D66, in de berekening van de bereikte besparing tevens de eventuele extra kosten in het kader van de ABW zijn verdisconteerd.

De voorzitter van de commissie,
Kraaijveld-Wouters

De griffier van de commissie,
Van der Windt

Redactionele kanttekeningen

1. In artikel I, onderdeel A, dient de tweede vermelding «Artikel 8» te vervallen.
2. In artikel I, onderdeel Q, dient de punt achter «Artikel 73» te vervallen.
3. In artikel II, onderdeel A, onder 1, dient «Artikel» met een kleine letter te worden geschreven.